

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
до проекту Закону України

«Про компенсацію за майно, втрачене, пошкоджене та знищене внаслідок
збройної агресії Російської Федерації та справедливий розподіл репарацій»

Ініціатори законопроекту:
народні депутати України
Мовчан О.В., Руцишин Я.І., Тарута С.О.
Реєстраційний номер 7237 від 31.03.2022
(до першого читання)

1. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (далі – Мінреінтеграції) надає зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про компенсацію за майно, втрачене, пошкоджене та знищене внаслідок збройної агресії Російської Федерації та справедливий розподіл репарацій» (реєстр. № 7237 від 31.03.2022, далі – законопроект).

2. Відповідно до преамбули законопроекту останній розроблено з метою захисту права власності та інших речових прав на майно, які порушено внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Фактично висвітлена в законопроекті проблематика з кожним наступним днем збройної агресії Російської Федерації потребує більш ширшого та комплексного врегулювання, що в майбутньому повинно стати дорожньою картою по відновленню прав постраждалих осіб.

Слід зазначити, що одним із пріоритетних напрямків діяльності Мінреінтеграції є питання виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Разом з тим, доречно звернути увагу на окремі аспекти законопроекту, які слід суттєво доопрацювати.

Так, у статті 1 законопроекту поняття «майно» трактується в широкому розумінні, що включає в себе, як нерухоме, так і рухоме майно.

У той же час, пунктом 4 частини другої статті 7 законопроекту серед переліку документів, які подаються із заявою для отримання компенсації, передбачено подання витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно або, за потреби, нотаріально засвідчені копії документів, що підтверджують наявність права власності у постраждалої особи.

В свою чергу, частиною першою статті 10 законопроекту передбачено, що оцінка втраченого чи знищеного внаслідок збройної агресії майна, або вартість відновлення пошкодженого внаслідок збройної агресії майна проводиться автоматично на підставі інформації, внесеної в Реєстр щодо кожного об'єкта майна, акту Комісії та опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B040000001C4D3300FB5D9B00

Підписувач Верещук Ірина Андріївна

Дійсний з 10.11.2021 0:00:00 по 09.11.2023 23:59:59

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово
окупованих територій України

22/11.1-1707-22 від 12.04.2022

України. Зазначене дає підстави розглядати законопроект як такий, що стосується лише нерухомого майна.

Відтак, положення законопроекту потребують доопрацювання і деталізації в частині визначення компенсації за нерухоме, а також рухоме майно.

Крім того, абзацом сьомим частини першої статті 1 законопроекту до «постраждалих осіб» віднесено як фізичні так і юридичні особи.

Разом з тим, розділ VI законопроекту який визначає правовий механізм компенсації завданої шкоди майну на тимчасово окупованій території не передбачає компенсації юридичним особам.

Слід зазначити, що частинами другою та четвертою статті 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» визначено, що на тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України, зокрема, за підприємствами зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України.

Таким чином, пропонуємо доповнити розділ VI законопроекту новою статтею (положеннями), якою(ими) визначити порядок компенсації юридичним особам за майно, втрачене, пошкоджене або знищене на тимчасово окупованих територіях.

Згідно з пунктом першим частини третьої статті 4 законопроекту обмеження права на компенсацію не поширюється на громадян Російської Федерації та юридичних осіб, якими прямо або опосередковано володіють громадяни Російської Федерації, які нагороджені відомчими заохочувальними відзнаками за заслуги перед Україною, які направлені на збереження її територіальної цілісності, суверенітету та незалежності. Проте, перевірити підстави такого нагородження вкрай складно, а перелік державних органів, що мають відомчі заохочувальні відзнаки, дуже великий.

З огляду на те, що отримання відомчої відзнаки залежить, зазвичай, лише від волі керівника відповідного органу, яким може бути навіть голова районної державної адміністрації або голова об'єднаної територіальної громади, а компенсації можуть сягати значних сум, такий виняток для нагороджених може слугувати підґрунтям для зловживань. Відтак це положення доцільно виключити, або передбачити такий виняток лише для громадян РФ, які отримали державні нагороди (визначивши які саме державні нагороди).

Пункти другий та третій частини третьої статті 4 законопроекту встановлюють дві форми діянь, що мають схожу мету, але різний спосіб вчинення, зокрема, у пункті другому йдеться про активні дії проти агресії Російської Федерації, коли у пункті третьому ж йдеться про невчинення дій (бездіяльність), які б їй сприяли. З огляду на це, паралельне одночасне функціонування цих двох пунктів недоцільне.

Також, залишається незрозумілим механізм підтвердження наявності (або відсутності) дій або висловлювань, спрямованих проти агресії Російської

Федерації. До того ж, ці пункти містять оціночні поняття, які потребують встановлення чітких критеріїв їх реалізації.

Пункт четвертий частини третьої статті 4 законопроекту доречно доповнити положеннями щодо незаконних органів, створених на тимчасово окупованих територіях України, відповідно до частини другої статті 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Загалом виключення певних категорій осіб з переліку отримувачів компенсації не виключає можливості виводити майно (хоча по факту виводити його реальних власників) з-під дії вказаних обмежень та отримувати компенсацію через номінальних власників, що потребує більш комплексного унормування.

Також, не зрозуміло, в який спосіб вирішуватиметься питання компенсації, якщо особа, що підпадатиме під обмежувальні критерії, буде власником частки майна. За логікою, в такому випадку має відбуватись часткова компенсація, проте доцільність саме такого підходу є сумнівною і законопроект не містить відповідного механізму.

Розділ II та III законопроекту встановлюють механізм отримання первинної та повної компенсації. Здійснивши комплексний аналіз зазначених розділів, вважаємо за доцільне розглянути можливість включення в механізм збору даних для Реєстру майна, знищеного, пошкодженого або втраченого внаслідок збройної агресії Російської Федерації, матеріалів, поданих через відповідну послугу єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія».

Статті 29 та 30 законопроекту містять декларативні норми про можливість надання пільг, ресурсів, податкових пільг тощо, проте не визначено суб'єкт надання таких «додаткових благ», процедуру надання та не передбачено відповідних змін до Податкового кодексу України. Без встановлення належної процедури пропонувані суб'єктом законодавчої ініціативи гарантії не будуть реалізовані. Такий підхід суперечить принципу юридичної визначеності.

Положення статті 32 містять або альтернативну процедуру звернення до Європейського суду з прав людини (що є неможливим), або встановлюють загальне регулювання щодо надання державою правової допомоги заявникам до Європейського суду з прав людини. При цьому слід взяти до уваги, що у справах такого типу заявники часто подають заяви і проти держави, якій належить територія, і щодо держави, яка здійснює ефективний контроль території.

Таким чином, цілком можлива ситуація, за якої Україна буде надавати правову допомогу для подавачів заяв, зокрема, проти України, що становитиме конфлікт інтересів. Крім того, законопроект не містить опису процедури, що унеможливує імплементацію його положень в цій частині.

Частина друга статті 28 законопроекту вказує, що Фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури України створюється у складі спеціального фонду державного бюджету. При цьому частина третя цієї статті визначає, що джерелами наповнення Фонду є кошти Державного бюджету України, міжнародна технічна та/або фінансова допомога, репарації та/або інші стягнення з Російської Федерації, інші джерела, які компенсують розмір шкоди, заподіяний збройною

агресією.

Водночас пояснювальна записка до законопроекту в частині фінансово-економічного обґрунтування вказує, що порядок створення та наповнення Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури України, а також відповідні фінансово-економічні розрахунки визначаються окремим законопроектом про внесення змін до Бюджетного кодексу України.

Окрім фрагментарності та непослідовності в частині фінансово-економічного забезпечення реалізації законопроекту такий підхід суперечить вимогам частини восьмої статті 90 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», відповідно до якої якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «Перехідні положення» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті. До законопроекту додається перелік законів та інших нормативних актів, прийняття або перегляд яких необхідно здійснити для реалізації положень законопроекту в разі його прийняття.

З огляду на положення частини п'ятої статті 4 Бюджетного кодексу України, які допускають внесення змін до цього Кодексу виключно законами про внесення змін до Бюджетного кодексу України, суб'єкт законодавчої ініціативи мав подати разом з аналізованим законопроектом також законопроект, в якому мали бути передбачені зміни до Бюджетного кодексу України, включаючи «порядок створення та наповнення Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури України, а також відповідні фінансово-економічні розрахунки».

В цілому, реалізація положень законопроекту, з огляду на його зміст та цілі, потребуватиме значного додаткового фінансування з державного бюджету.

Крім того, статтею 29 законопроекту серед додаткових заходів компенсації передбачено пільгове кредитування, проте, вважаємо некоректним вказане формулювання, оскільки кредитування не може розглядатися як форма компенсації втраченого майна, так як кредитування передбачає повернення отриманих коштів.

Враховуючи наведене, загалом підтримуючи ідею законопроекту, вважаємо за необхідне відповідно до пункту 3 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» за наслідками розгляду законопроекту в першому читанні прийняти рішення про направлення законопроекту до головного комітету для підготовки на повторне перше читання, визначивши при цьому основні положення, принципи, критерії, яким повинен відповідати доопрацьований законопроект чи його структурні частини.

**Віце-прем'єр-міністр України –
Міністр з питань реінтеграції тимчасово
окупованих територій України**

Ірина ВЕРЕЩУК